

Adelsönytt

DECEMBER 2019

**Är Birka hotat?
Båtstölderna ökar!**

Skjutbanan
på Munsö stör.

Partiledare
på vildsvinsstudie
i Grindby.

**Beryl
Kornhill**

ADELSÖPROFILEN

DAGS ATT BETALA MEDLEMSAVGIFTEN 2020

Under de senaste åren har medlemsantalet i Värna Adelsö legat stabilt på 550-600 medlemmar. Fantastiskt bra. Låt oss nu sikta på 600 för kommande år.

För dig som redan är med, hoppas vi att du vill fortsätta att vara medlem i Värna Adelsö även under 2020.

Alla som inte tidigare varit medlemmar är självklart också varmt välkomna. Låt oss hjälpas åt så att 2020 blir en succé.

För mer information, se Värna Adelsös hemsida, under "Medlem".

www.varnaadelsö.se

Ju fler vi är, desto tyngre väger våra argument i diskussioner med kommunen, andra myndigheter, SL och organisationer om Adelsös intressen och framtid.

Avgiften för 2020 är endast 50 kronor per person. En mycket låg avgift! Det är mindre än vad en fika på stan kostar. Alla i styrelse och redaktion arbetar helt ideellt.

Medlemsavgiften har varit oförändrad sedan föreningen startade 2003.

Den betalas in på Värna Adelsös plusgiro konto **136 05 72-0**.

Kom ihåg att ange vem eller vilka avgiften avser. Vi är självfallet tacksamma för ytterligare bidrag till föreningen.

Har du några frågor kontakta föreningens kassör Mats Lundgren:

matslu@telia.com

INNEHÅLL

04
Båtstölderna ökar

06
"Birka är hotat"

08
Hovgården

10
Busseländet

16
Adelsö Butik lämnar ut postpaket

18
Hembygdsgården

20
Skjutningarna på Munsö stör

24
Sjöräddningen

26
Adelsöprofilen Beryl Kornhill

30
Så fungerar sjukvården

44
Ebba Busch Thor på besök i Grindby

50
Kalendarium

...och mycket mer!

REDAKTIONEN

Anita Björk, Sjövik, Lilla Stenby
anitabjork2@gmail.com

Klas Dykhoff, Sättra
klas.dykhoff@gmail.com

Gunilla Dykhoff Sternelius, Sättra
gunilla_sternelius@hotmail.com

Irena Lundberg, Stenstorpsvägen
irena.lundberg@comhem.se

Lotta Person, Hallsta
lotta.person60@gmail.com

Björn Rydberg, ansvarig utgivare, Ellholmen
bjornrydberg@comhem.se

FORM: **Ann Söderström, Marielundsvägen**
rakelgrafiskform@gmail.com

Omslagsbild: Ann Söderström

Det händer mycket

Hela tiden händer det något. Det snart gångna året visar att ett samlat forum som Värna Adelsö behövs.

När det gäller kyrkans planer på att avyttra Hembygdsgården var det Värna Adelsö som slog larm och inledde en nödvändig diskussion. Uppmärksamheten kring vildsvinens framfart ledde till att KD valde Adelsö som utgångspunkt när de som första riksdagsparti framlade ett samlat program för att motverka de problem som drabbar både jordbruket och tomtägare. Det finns mer att följa upp: frågor kring färjan, busstrafiken, bostadsmöjligheterna, postservicen etc. Världsarvet består inte bara av Birka utan också av Hovgården. Fler besökare vore till gagn för butiken och andra verksamheter på ön.

Att vi kan peka på att vi har många medlemmar är helt avgörande när det gäller att få kommunen och andra att lyssna på oss. Medlemsavgiften 50 kr borde inte avskräcka någon. Var och en kan hjälpa till att värva ännu fler medlemmar. Lyssna försiktigt med grannarna. Sist och slutligen är det till fördel för alla på vår ö. ■

Lennart Rydberg

ORDFÖRANDE VÄRNA ADELSÖ

Värna Adelsös syfte är att slå vakt om Adelsös natur och kultur samt främja möjligheterna att bo, arbeta och tillbringa fritiden på ön.

Roy's båt hittades i vassen vid Stenby. Utan motor och utrustning. FOTO: ROY HJERTÉN

BÅTSTÖLDERNA ÖKAR

Fram till och med september i år stals 42 båtar på Mäläröarna. Det är en ökning från 37 för motsvarande tid 2018. Adelsö är särskilt hårt drabbat. Här på ön stals ett tiotal båtar.

Både polisen och tullen säger att det är ligor från Östeuropa som är i farten. De stjälar båtarna och sliter ut motorerna och andra värdefulla saker. Båtarna återfinns sedan utan motor och ofta förstörda i en vik. Motorerna åker sen med någon av färjorna över Östersjön för försäljning på svarta marknaden. Tullen har inga lagliga möjligheter kontrollera stöldgods som är på väg ut ur landet.

– Vårt uppdrag är att ingripa mot olaglig införsel, till exempel narkotika och vapen. Det är bara när det gäller vissa varor som är särskilt reglerade, som till exempel krigsmateriel, som vi gör utförselkontroll, säger Jonas Karlsson som är sakkunnig på Tullverket.

Det finns en arbetsgrupp som har regeringens uppdrag att komma med förslag som kan begränsa utförseln av stöldgods. Den

Motorn var bortspliten. FOTO: ROY HJERTÉN

består av Tullverket, Polisen och Kustbevakningen. Gruppen ska komma med förslag senast i februari 2020.

– Men om vi ska börja engagera oss i detta måste vi ha mer resurser. Annars kommer vi att bli tvungna att dra ner på kontrollen av införseln, säger Jonas Karlsson.

»Det är så klart särskilt allvarligt för oss som måste ha båtarna för att ta oss över till Tofta holmar.«

En som har drabbats på vår ö är Roy Hjertén i Haga i Mälby. En morgon i början på maj när han kom ner till Sandviken var båten borta.

– Det är klart att jag blev ledsen och snopen. Minst en månad av sommaren som jag planerat med båten blev förstörd, säger Roy.

Båten upphittades sen vid Stenby. Men utan motor och annan utrustning som fanns i båten. Roy är tacksam för facebookgruppen

Grannsamverkan Munsö/Adelsö. Det var tack vare den som båten kunde hittas. Och försäkringsbolaget ställde också upp på ett bra sätt.

– Jag polisanmälde stölden. Men de kunde inget göra. Det känns bittert att tullen bara står och tittar på när stöldgodset försvinner ut ur landet, säger Roy Hjertén.

I Lissbovik har fem båtar stulits i sommar, berättar Ulric Andersen, som är ekonomiansvarig i Tofta holmars samfällighetsförening. Dessa har sen upphittats på Kurön och i viken vid kyrkan utan motorer och övrig teknisk utrustning.

– Det är så klart särskilt allvarligt för oss som måste ha båtarna för att ta oss över till Tofta holmar, säger Ulric.

Frågan kommer upp på samfällighetsföreningens styrelsemöte och på en eventuell extra föreningsstämma under hösten. Man kommer då att diskutera vad som kan göras för att förebygga stölderna.

– Men det är svårt att hitta effektiva åtgärder. Ligorna är tyvärr proffsiga. Att tullen inte kan kontrollera utgående stöldgods är en skandal. Lagen måste ändras, säger Ulric.

Det är svårt att skydda sig mot båtstölderna. Polisen menar att hösten är en kritisk period för båtägarna ur stöldsynvinkel. Skolorna börjar, sommarställen besöks inte lika ofta och båtarna används mer sällan. Nätterna blir mörkare och längre. De organiserade brottsnätverken har specialiserat sig på svenska utombordsmotorer som sedan säljs i utlandet. Mest utsatt är du som är ägare till en modern 4-taktsmotor. År 2018 stals cirka 2 500 motorer i hela landet. Tyvärr talar mycket för att år 2019 blir ännu värre. Här finns tips från polisen vad du kan göra för att skydda din båt: <https://polisen.se/utsatt-for-brott/skydda-dig-mot-brott/stold-och-inbrott/batstold/> ■

Björn Rydberg

Borg med Ansgarsmonumentet. Borg var Birkas försvaransläggning. FOTO: NINA OLKERUD

”BIRKA ÄR HOTAT!”

”Världsarvet Birka är hotat! Regeringen bagatelliserar och missköter sitt Världsarv”. Det skrev tre framstående arkeologer i Svenska Dagbladet i somras. Budskapet upprepades i många andra medier.

Kritiken väckte genljöd i vida kretsar, inte bara i Sverige. När Adelsönytt kontaktar en av skribenterna, arkeologen Lena Holmquist, kritiserar hon Fastighetsverkets beslut att dra in tjänsten som tillsyningsman på Björkö. Tidigare hade man en tillsyningsman året runt på ön. Men den befattningen är indragen sedan förra året. Verket upphandlar nu en privat entreprenör för att sköta tillsynsuppdraget. Utan att det blir en person året runt på ön.

Lena Holmquist anser att det inte är tillräckligt att lämna fornminnesområdet obevakat under långa tider. Redan nu kan konstateras

att det har varit rovgrävning i en del gravar. Två fall har anmälts till länsstyrelsen. I den ena graven var det en grävling som varit framme. Men i den andra är det fråga om en illegal utgrävning. Och det finns fler fall berättar Lena Holmquist, bland annat grävningar med hjälp av metalldetektorer.

En annan av kritikpunkterna är att Birka håller på att växa igen. Röjningen har försumrats i många år.

Lena Holmquist vill ha en ny organisation för Birka där arkeologer, forskare och myndigheter kommer in på ett bättre sätt. Man borde

Hemlanden är Birkas stora gravfält. Här finns 1 600 gravar synliga ovan jord. FOTO: NINA OLKERUD

bland annat titta på hur man gör i Jelling i Danmark och Hedeby i Tyskland menar hon.

– Vår kritik fick stort genomslag och verkarna ha nått fram till alla berörda, säger Lena Holmquist.

På Fastighetsverket är de sura på arkeologernas opinionsbildning:

– Det är klart vi lyssnar. Men det är tråkigt att de inte vände sig till oss direkt med sina synpunkter innan de går ut i media. Det mesta de tar upp är vi på gång med, säger Urban Wahlström som är förvaltare på Statens fastighetsverk med ansvar för bland annat Birka.

– Vad gäller driftsskötseln kommer vi att upphandla en sådan funktion med en person som är på plats sju av årets månader. Övriga tider kommer vi att lösa tillsynen på annat sätt. Det är inte rimligt att ha en person sysslös i fem månader. Dessutom har lagen om ensamarbete skärpts kraftigt. Vi håller också på att uppdatera skötselplanen för landskaps- och fornminnesvård, säger Urban Wahlström.

Kalle Runnristare Dahlberg på Adelsö håller helt med arkeologerna.

– Fastighetsverket har försummat skötseln av Världsarvet Birka och Hovgården. De pengar man har fått har inte gått till rätt saker, säger Kalle Runnristare

Gert Karlsson, lantbrukare på Björkö, är inte så upphetsad av den pågående diskussionen.

– En del av skadegörelsen av gravarna är nog orsakad av djur. Men jag håller med om kritiken mot att Birka vuxit igen en hel del. Det var mycket bättre då vapenfria värnpliktiga skötte röjningen. Men de försvann i slutet på 80-talet, säger Gert Karlsson.

Birka var Sveriges första stadsbildning. Den kom till på 700-talet och hade som mest cirka 1000 invånare. Där var en omfattande handel med varor från när och fjärran. Men kungen bodde på Hovgården på Adelsö. Hit kom Ansgar för första gången omkring 830. Då inleddes Sveriges kristnande. Birka försvann i slutet på 900-talet. Det är inte helt klart varför. En teori är en fientlig attack. Men den troligaste orsaken sammanhänger med landhöjningen vid passagen i Södertälje.

» Birka var Sveriges första stadsbildning.«

Dessutom hade man börjat använda nya mer djupgående och tyngre fartyg, så kallade koggar, som gjorde passagen vid Södertälje än mer besvärlig. Efter 900-talet tog Sigtuna över Birkas roll.

Björkö och Birka är ett av Stockholms-traktens mest besökta turistmål, med cirka 50 000 besökare per år, vilket är en ökning på senare tid. De flesta kommer med Strömmabolagets båtar från Stockholm, men det kommer också båtar från Västerås och Södertälje. Strömma arrenderar den publika verksamheten på Birka av Fastighetsverket. Där finns ett museum, ”vikingabyn” och en restaurang. De ordnar också guidade turer på fornminnesområdet. ■

Björn Rydberg

KOMMUNENS BRIST PÅ ANSVAR

- SKALL VI HA KVAR HOVGÅRDEN SOM VÄRLDSARV?

Frågan ställdes under sommaren i en skrivelse från Kalle ”Runristare” Dahlberg, Stefan Qviberg och Stefan Wåhlin och var föranledd av en ordentlig genomgång av information och behandling av Hovgården.

Ruinen av Alsnö hus. Byggs av kungarna Valdemar Birgersson och Magnus Ladulås på 1200-talet. Hovgården är ett Världsarv. FOTO: BIRGITTA RYDBERG

Här redovisas en sammanfattning av rapporten/skrivelsen. Den gick som öppet brev till Unesco, Icomos (Unescos expertorgan för världsarvsfrågor), Statens fastighetsverk, Riksantikvarieämbetet, länsstyrelsen, riks- och lokalmedia, kommunstyrelsen och gruppeldarna i Ekerö kommunfullmäktige.

Hembygdslaget, Värna Adelsö, AIF samt ett antal andra föreningar på ön står bakom rapporten/skrivelsen.

■ En obligatorisk förvaltningsplan för området skötsel med mera saknas.

■ De nätadresser som finns för att få information om Hovgården vid Drottningholmsbron, pekar dels på Strömmabolagets turlista och dels på Destination Ekerö, det vill säga de företag och restauranger som finns på Ekerövägen.

■ Kommunhuset som är tänkt som turistbyrå saknar helt information om Hovgården.

■ Ingen information vid Sjöängen om vare sig Hovgården eller hur man kommer dit. Det samma gäller för färjeläget på Adelsö.

■ Den informationsbyrå som under pompa

och stått öppnades vid dåvarande restaurangen för ett antal år sedan, ser ut som ett ruckel, är stängd och används när någon behöver en övernattningsplats.

■ I höjd med idrottsplatsen finns en skylt ”Info infart”. Men inte att det är till Hovgården.

■ På idrottsplatsen finns kortfattad information om Hovgården på svenska, engelska och tyska, men ingen information om att detta är entrén till Världsarvet.

■ Om man ändå förstår att detta sannolikt är entrén, får man gå 21 trappsteg ner. Där finns en öppning i staketet. Då kan besökarna gissa att här går man in.

■ Det saknas rimliga möjligheter för en funktionshandikappad att ta sig ned för trapporna (lyckas man på något sätt med det, klarar man ändå inte att med rullstol ta sig runt på stigarna i området).

■ Ingen upplysning om att det ofta går kor och får i fornminnesområdet.

■ Information saknas för barn. Hur ska man kunna intressera denna viktiga grupp då?

■ Kommer man in på Hovgårdsområdet finns det inga pilar som anger vart man ska gå. Ej heller information om vad man kan se (i själva verket ska man passera en hage till innan man kommer till – ja det vet man inte).

Den gamla informationsbyrån börjar också likna en ruin. FOTO: BIRGITTA RYDBERG

■ Vid kyrkan finns information om Hovgården. Väljer man sin entré här, har man tre alternativa ingångar utefter vägen. Ingångarna är omärkta, men man får väl gissa...

■ Det finns bra information på tavlan utanför Uppgårdens kafé. Vore det inte bättre att placera den vid den entré till Hovgården som inte finns?

Kommunen är ansvarig för merparten av de problem, som tagits upp i det öppna brevet (som är på drygt 6 sidor). ■

Stefan Wåhlin

PS. Du kan få hela rapporten från Stefan Wåhlin, s.wahlin@hotmail.com

HILMA AF KLINT

Hilma af Klints abstrakta konst har uppmärksammats stort i hela världen, så även på hennes hemö Adelsö. Det blev mer än fullt hus, drygt 150 besökare, när hennes släkting Johan af Klint höll ett föredrag under rubriken ”Det osynliga synliggörs – om Hilma af Klint och hennes abstrakta konst” i Adelsö hembygds-gård den 6 oktober. Efter tårta och fika bjöds det på operasång av Fredrik af Klint i Adelsö kyrka i Adelsö-Munsö församlings regi. ■

Owe Westerberg

FOTO: OWE WESTERBERG

Så här såg det ut när buss 312 inte hittade ut ur Lindbyslingan den 24 juni i år. Chauffören försökte köra in på en felaktig väg och bussen blev hängande på buken på Lindbyvägen. Där blev den stående till nästa morgon och spärrade all trafik. FOTO: BIRGITTA RYDBERG

Busseländet

På senaste tiden har det varit stora problem med busstrafiken på ön. Turer har uteblivit, varit kraftigt försenade eller ställts in. Inte sällan utan eller med felaktig information.

Bland annat så vittnar en nyinrättad Facebook-grupp med namnet Bussförseningar 311 och 312 om det:

■ 24 september skrev Linda: "Ingen buss som kom till Sättra 12:15 och var inte med på färjan 12:30." Och av en bildkommentar framgår att SL-appen säger att bussen var "inställd till Adelsö färjeläge på grund av fordonsfel".

■ 27 september var bussen som skulle med 11:30-färjan tio minuter sen, berättade Elsa.

■ Samma dag undrade Anna om det kom någon buss med 17-färjan. Hon stod då vid Granhammar och väntade på bussen, som skulle ha kommit för tio minuter sedan.

■ 5 oktober hade Jenny gäster som tänkte ta 312-an med 20:30-färjan. Men ingen buss kom. Arriva hävdade först att bussen hade gått i tid men ringde sedan upp och erkände att den hade ställts in.

■ 7 oktober meddelade Linda att 6:08-bussen från Sättravägen var "inställd till Adelsö färjeläge på grund av tekniskt fel". Bussen körde med andra ord aldrig över till Adelsö utan stod kvar vid Sjöängen och väntade och avgick därifrån i tid. Busschauffören kunde inte svara på vad det var för tekniskt fel på bussen.

■ 7 oktober igen: Enligt SL-appen skulle även nästa 312-a (7:25 från Sättravägen) vara inställd till Adelsö färjeläge pga. tekniskt fel, skrev Gunilla.

■ 12 oktober berättade Birgitta att buss 312 hade kört tre varv i Lindbyrundan. Det finns flera andra exempel på felkörningar. Det kommenterade Birgitta: "Arriva måste lägga betydligt mer tid på att introducera nya förare så att de hittar".

■ En fredag i slutet av september stod resenärer och väntade på 311-an med avgångstid 18:33 från Tappström. På busshållplatsen

stod redan flera resenärer som hade blivit tvungna att lämna tidigare turen vid Tappström på grund av förarbrist. Cirka 18:50 kontaktades SL och resenärerna fick uppgift om att bussen var på väg men "några minuter" sen. Ungefär en halvtimme senare kom en 312-an, även den försenad. 311-an uteblev med andra ord helt, trots uppgiften om att den hade varit på väg.

Busschauffören i 312-an var mycket öppen med sina åsikter och tankar om hur bussbolaget sköter sitt jobb på dessa linjer: kort sagt dåligt. Vid den här tiden var den nya busslinjen Jungfrusund-Slagsta precis nyinrättad och enligt denna chaufför prioriterades den så det blev förarbrist på övriga linjer. Chauffören berättade också att hen en gång hade uppmanats av trafikledningen att inte köra över till Adelsö då bussen var sen.

Ett annat problem är att 312:ans linjestreckning och den moderna tekniken inte är kompatibla. Det har hänt att högtalaren meddelar vid Adelsö kyrka att det är slutstation och alla passagerare ska gå av. Då måste chaufförerna ropar ut att passagerarna kan sitta kvar på bussen vid Adelsö kyrka och att ett meddelande läggs in i appen med samma besked.

Adelsönytt har varit i kontakt med **Arrivas kommunikationschef Christer Ekelund**. Han säger att Arriva tar till sig kritiken.

– Vad gäller förseningarna uppstår de i regel mellan Brommaplan och Tappström där vi hamnar i köerna som i sin tur hänger ihop med alla byggen som pågår. 312-an har ett tigt tidsschema. Vi ska titta på det när vi gör nästa tidtabell som kommer i december. Vi kör 750 turer varje månad på linje 312 och ställde in sex turer i augusti och tre i september på linje 312. Orsakerna till just dessa inställda turer vet jag inte men de vanligaste skälen är att bussar går sönder eller att förare blir sjuka, säger Christer Ekelund.

Men har ni inte reservförare?

– Vi har reservbussar och vi har reservförare både i garaget och som vi kan ringa in men det är ett begränsat antal. Problemet uppstår om det är många som sjukanmäler sig sent samtidigt.

– Vad gäller felkörningarna ska vi förbättra skyltningarna för bussarna där det är lätt att köra fel, till exempel på Lindbyslingan. Alla nya förare får åka med en instruktör på den linje han eller hon ska köra.

Men borde ni inte förbättra introduktionen för alla nya förare?

– Jo, det finns anledning att göra det framöver. Vi har fått 20–25 nya förare på Mälarsöarna sen i somras vilket är ovanligt många. Normalt kommer det ett fåtal varje månad. Men felkörningar kan aldrig helt undvikas, men kan bli färre.

En kritik är att bussarna alltför ofta inte kontaktar färjan när de är sena. Det är särskilt viktigt på eftermiddagarna när det är många barn i bussen. Och överhuvudtaget när det är många passagerare. Det gäller såväl 311 som 312.

– Vad gäller samarbetet med färjan ska vi ha en överläggning med Färjerederiet. Det finns inget hinder för chaufförerna att ringa färjan när bussarna är försenade. Tvärtom bör de göra det. Då kan färjan vänta några minuter, säger Christer Ekelund.

Ett stort orosmoment för oss adelsöbor är att 312-an på grund av alla problem får allt färre resenärer. När vi inte kan lita på bussen tar vi bilen i stället. Och risken finns att SL då vill lägga ner linjen eller minska trafiken på grund av för få resenärer. Det får inte hända! Vi behöver bussen. Men det finns stor förbättringspotential. ■

*Gunilla Dykhoff Sternelius
Björn Rydberg*

Joy Lynn Davis

Jill Stark

MÅNGA ADELSÖBOR PÅ KONSTRINGEN 2019

Konstrundan på Mälaröarna som inträffar den sista helgen i september var välbesökt. I år firar Konstringen 30 år. Fem av de 43 utställarna bor på Adelsö.

Eeva Axe, Hallsta. Handvävda textilier. Har vävt i tjugo olika tekniker. Genom åren har hon utvecklat vävningen och väver mycket i damast. Gör även beställningar på till exempel kyrkotextilier och vikingatyger. Eeva ritat sina mönster själv.

Jill Stark, Lindby. Keramik och skulptur. Är utbildad inredningsarkitekt med eget företag. Arbetar gärna med olika material, men just nu är det med lera.

Joy Lynn Davis, Hovgården. Olje- och akrylmålningar med bladguld/bladsilver. Hon har ställt ut världen över. Under åren 2012–2015 dokumenterade hon stölder av skulpturer i Nepal. Undervisar i måleri och bladguld inom konst. Målar också väggmålningar och streetpaintings.

Målning av Mona Wikborg

Mona Wikborg, Hovgården. Oljemålningar. Målar mest med olja och ritat med blyerts. Förskollärare och gympaledare. Har galleri i källaren under sommarhalvåret.

Solveig Magnusson, Marielund. Handvävda textilier. Damastväv och interiör textil. Hon formger och väver liturgiska textilier som mässhakar och antependier för olika församlingar. Heders- och representationsgåvor för landsting, företag och privatpersoner. ■

Anita Björk

ADELSÖ
—
BUTIK
—

CATERING • BUTIKSLAGAT • OMBUD

Butikens pepparkakor

Låt 200g smör smälta i en kastrull tillsammans med 1 1/2 dl mörk sirap och 3 dl socker. Häll blandningen i en köksmaskin och tillsätt 1 1/2 dl grädde och 1 1/2 msk vardera av ingefära och kanel samt 1 msk av kryddnejlika och kardemumma. Rör om. Arbeta sen i 10 dl vetemjöl och 1 msk bikarbonat. Degen blir lite lös men det är meningen. Låt den vila minst 1 dag i kylen och ta fram 1 timme innan ni ska baka. När det är kavlat och klart ska kakorna gräddas i 5 minuter i 200gradig ugn.

VÅRA ÖPPETTIDER

Mån–fre 10–19 Lör–sön 10–15

Avvikande öppettider annonseras
i butiken och på vår Facebook

Följ oss!

www.adelsöbutik.se | facebook.com/adelsöbutik

GÖR KOMMUNENS BADPLATS BADBAR!

Det begär Värna Adelsö i ett brev till Tekniska nämnden i kommunen.

Sedan 2018 har kommunen ansvaret för badplatsen vid Hovgården. På stora vägen finns en officiell badplatsskylt. Problemet är att det är mycket svårt att bada där om man inte är fakir. Stranden är inbjudande. Men botten är undermålig och består av vassa stenar. Kommunens entreprenör har enligt uppgift inte lagt någon sand på botten.

I brevet skriver Värna Adelsö att kommunen bör se till att man lägger dit sand i tillräcklig mängd och på ett professionellt sätt med dukar etc. En tanke är att man också bygger en liten brygga så att det blir lättare att ta sig i vattnet. Det bör också ordnas ett avsnitt på stranden som är anpassat för mindre barn med extra mycket sand. Det måste vara möjligt att bada vid kommunens badplats på Adelsö, säger Värna Adelsö.

Stranden ser välkomnande ut. Men botten är vass och ogästvänligt. FOTO: BIRGITTA RYDBERG

Innebörden av de svar som har kommit från Tekniska nämnden är att kommunen nog inte kommer att göra något för att göra badet badbart. Adelsö ligger kanske för långt bort från kommunalhuset. ■

*Anders Ellström
Björn Rydberg*

KROGEN TILL SALU

Som bekant lades Pizzerian Duvan ned i somras. Huset står tomt och är nu till salu.

Fastigheten ägs av Nils Olof Nilsson. Hans dotter Nina Nilsson meddelar att fastigheten har lagts ut till försäljning. Mäklaren Tommy Andersson på Svensk Fastighetsförmedling kommer att annonsera om fastigheten. Huset är på 240 kvadratmeter och tomten 4856 kvadrat. Priset är angivet till 2,5 miljoner kronor.

FOTO: LASSE CARLSSON

– Vi hoppas på en köpare som vill driva någon form av restaurang, det behöver Adelsö, säger Nina Nilsson. ■

BR

mäklarringen

Vi förmedlar flest bostäder på Ekerö!

Skall du köpa eller sälja bostad på Ekerö? Då skall du kontakta oss, vi förmedlar flest bostäder och har stenkoll på hela Ekerö. Ring oss så berättar vi mer om hur du kan göra ditt livs bästa bostadsaffär. Välkommen!

ADRESS: Ekerövägen 82, Ekerö TELEFON: 08-560 328 40 MEJL: ekeromaklarringen.se

ADELSÖ BUTIK

I SAMARBETE MED POSTNORD

Adelsönytt har tidigare rapporterat att Värna Adelsö framfört önskemålen från massor av öbor om att kunna få till ett närmare utlämningsställe för Postnord-paket än Tappström.

Och trägen vinner. Adelsö Butik är från 1 november en del i Postnords pilotprojekt "Valbart utlämningsställe".

Rent praktiskt innebär det att om leverantören du beställer från har avtalat med Postnord att du som slutkund ska kunna välja mellan olika utlämningsställen, då kommer du att kunna välja Adelsö Butik som utlämningsställe framöver. Postnord uppskattar att ca 60 procent av leverantörerna har den här typen av avtal. Varken Adelsö Butik eller

» **Adelsö Butik är från 1 november en del i Postnords pilotprojekt "Valbart utlämningsställe."** «

Postnord styr över vad just den leverantören som du beställer av har för avtal, så om du inte kan välja butiken som utlämningsställe, då är det leverantören du ska höra av dig till. Det kommer inte gå att lämna in paket i butiken, men du kommer fortsättningsvis kunna köpa frimärken.

Tjänsten "Lantbrevbäring" som innebär att du bokar om ditt paket från ombudet till brevvärdens, ska inte blandas ihop med "Val-

Marja Conradsson förbereder paketförändet.

FOTO: ADELSÖ BUTIK

bart utlämningsställe". Brevvärdens kommer inte att kunna lämna lantbrevbäringspaket i butiken, utan dessa kommer som tidigare enbart att levereras till din brevlåda. Lantbrevbäring bokas du på www.postnord.se efter att du har fått din avi.

I dagsläget går det inte att boka om paket mellan ombud. Det vill säga, har ditt paket redan hamnat hos ett ombud så är det där det måste hämtas (alternativt bokas om med hjälp av lantbrevbäring). Det går alltså inte att

byta till Adelsö Butik från t.ex. Ica Tappström, eller vice versa om paketet redan ligger där. Postnord arbetar på en lösning på detta, men tyvärr finns det inte någon tidsplan ännu.

Butiken och Postnord kommer att utvärdera samarbetet efter sex månader och då bestämma om man fortsätter som "Valbart utlämningsställe" permanent. Faktorer som påverkar ett fortsatt samarbete är t.ex. att det är tillräckligt många paket som distribueras via butiken, samt att butikspersonalen upplever samarbetet som lätthanterligt. Så dra ditt strå till stacken och klicka hem massor av julhandel via nätet! En vinst även för miljön och plånboken om din bilåkning minskar. ■

Marja Conradsson

KOMMENTAR FRÅN VÄRNA ADELSÖ

Det är strålande att vår butik ställer upp på denna service för oss. Det blir nog en hel del jobb för butiken. Men vi tycker att det är orimligt att butiken inte ska få ett öre i ersättning för jobbet. Det är inte schysst att Postnord behandlar vår lanthandel på detta sätt.

BR

PS. Lennart Mattsson i Lindby ska ha ett varmt tack. Han har outtröttligen bearbetat Postnord.

Alvikens Personal

STÄDNING • MÅLERI • TRÄDGÅRD

Ring Anne!
0735 773 260

info@alvikenspersonal.se

FOTO: LASSE CARLSSON

Hembygdsgården: Vad händer?

Turerna kring den planerade försäljningen av Adelsö Hembygdsgård har fortsatt under sommaren och hösten. Efter det genomförda informationsmötet som kyrkan bjöd in till, samlade sig föreningarna på Adelsö för att diskutera frågan vidare.

Föreningarna anser att Hembygdsgården fortsatt ska vara i allmän ägo, precis som det var tänkt när den donerades till kommunen. Många kontakter har tagits för att påverka frågan. Före semestrarna togs frågan upp i kyrkofullmäktige som röstade ned förslaget om försäljning och skickade tillbaka frågan till kyrkorådet för vidare behandling. Flera Adelsöbor hade tagit sig till mötet och gjorde sina röster hörda.

Värna Adelsö har, förutom kontakter med kyrkan, träffat kommunstyrelsens ordförande Adam Reuterskiöld, som varit öppen för dialog.

Om kyrkan skulle besluta om en försäljning måste frågan först ställas till kommunen som då har förtur för att köpa tillbaka Hembygdsgården. Därför är kommunen en viktig part i den här frågan. Öpartiet skickade tillsammans med de andra oppositionspartierna i kommunen in en skrivelse till kommunfullmäktige före sommaren. Där frågade man var Allianspartierna stod i frågan kring Hembygdsgården. Svaret var otydligt.

Föreningarna på Adelsö skickade i september ett brev till samtliga företrädare för partierna i Ekerö kommunfullmäktige. I bre-

vet underströks att Hembygdsgården snarare är att betrakta som en medborgarlokal där det genomförs en mycket stor mängd aktiviteter. Allt ifrån körsång, judo, föreläsningar, fester och dop, till gympa, konferenser och barnläger. Dessutom finns förskola, vår lokala brandkår och vallokal där.

Vår uppfattning är att kommunen långsiktigt är den bästa ägaren av lokalen. Det finns en vilja från föreningarna på Adelsö att bidra med den lokala förvaltningen. Kyrkan och kommunen har inte underhållit fastigheten på många år. Det har lett till ett relativt omfattande behov av renovering. Det är föreningarnas tydliga uppfattning att kyrkan och kommunen ska stå för den notan.

» **Föreningarna på Adelsö kommer att driva den här frågan vidare med kraft!** «

Föreningarna på Adelsö kommer att driva den här frågan vidare med kraft. Hembygdsgården och området kring Hovgården är navet för så mycket verksamhet på Adelsö. Dessutom har området donerats till kommunen av en lokal Adelsöbo, så det är snudd på oanständigt att kyrkan ens överväger att sälja iväg fastigheten. Däremot skulle en överenskommelse med kommunen om att de tar tillbaka Hembygdsgården vara smaklig.

Uppenbarligen är det långt till Adelsö från Ekerö centrum, i alla fall för politiker och beslutsfattare på Ekerö. Men vi tror och hoppas att de förstår vilken kraft det finns på Adelsö och att den energin behöver någonstans att vara. Fortsättning följer. ■

Anders Gustafsson

Det var mycket folk på informationsmötet i våras när kyrkan redogjorde för sina planer på att privatisera Hembygdsgården. FOTO: LASSE CARLSSON

KYRKAN RUSTADE INTE UPP HEMBYGDSGÅRDEN TROTS ATT DET FANNS PENGAR BUDGETERADE

Efter att Ekerö pastorat köpt Hembygdsgården 2008 budgeterade kyrkofullmäktige ganska stora belopp för att rusta upp byggnaden. Men sen ändrades beslutet och pengarna användes till annat. Det berättar Ove Wallin som då var ledamot i Ekerö kyrkofullmäktige.

– Kyrkan köpte Hembygdsgården för ett mycket lågt pris och det var underförstått att de skulle rusta upp och vårda huset. Kyrkan har inte tagit sitt ansvar, säger Ove Wallin.

Ove Wallin tycker att kyrkan istället borde sälja prästgården på Adelsö och använda en del av pengarna till att rusta upp Hembygdsgården. Då skulle det inte vara några problem för kyrkan att behålla Hembygdsgården.

Skjutbanan ligger invid det gamla Hässlesandsbadet i närheten av Sjöängen. FOTO: ANNIKA BURMAN

Störande skjutbana på Munsö

De som bor i Marielund med omnejd är störda av skjutbanan vid Hässlesand på Munsö. Där pågår bland annat lerduveskytte och annat skytte med hagelgevär och luftgevär, oftast på helgerna.

Irritationen har växt, särskilt bland dem som bor nära stranden på Adelsö. De som driver skjutverksamheten, Falk Event, har försummat att göra några bullermätningar, som de är skyldiga att göra.

I årtal och senast 2016 klagade ett antal berörda adelsöbor till kommunens miljö- och hälsoskyddschef Kaspar Fritz på bullret från skjutbanan. Fritz svarade att han skrivit till Falk Event och förtydligat företagets skyldigheter enligt lagen att inte orsaka olägenheter på Adelsö. Han påpekade också att företaget har skyldighet att utreda bullernivåerna på Adelsö. Men inget har hänt för att minska bullret. 2019 meddelade Björn Falk som äger företaget Falk Event att han inte har något emot att bullerstudier utförs. Men han vill inte, i strid mot gällande lagstiftning, bekosta en sådana studie.

Efter att skjutningarna tagits upp på Värna Adelsös årsmöte har föreningen engagerat

sig i frågan. Jan Gertz som är vice ordförande i Värna Adelsö har grundligt satt sig in i problemen. Han har initierat en undersökning bland de berörda. Av dem som svarat är det en stor majoritet som säger sig vara störda av skjutningarna. Över 70 personer säger sig vara störda. Mest drabbade är av naturliga skäl de som bor nära stranden.

Men bullerljudet kan nå längre bort i sydlig, nordlig och västlig riktning. Det har påpekats att barn såväl som en del äldre har svårt att somna. Hundar och katter störs av skottbuller. Även umgänge med besökande gäster påverkas.

– Bullret, som pågått i många år, är en olägenhet för många på ön. Nu måste det hända något, säger Jan Gertz.

Jan Gerz har på Värna Adelsös uppdrag nyligen lämnat in en skrivelse till kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd där föreningen begär att kommunen nu löser bullerproblemet.

Kommunen måste bland annat se till att bullermätningar görs. Och man måste också följa den lagstiftning som finns.

I skrivelsen frågar också Värna Adelsö om allt gått rätt till när det gäller kommunens relationer med Falk Event. Förekommer en årlig verksamhetsrapportering till kommunen? Skjuts det mer än 5000 skott? I så fall ska länsstyrelsens miljöskyddsmyndighet kopplas in.

– Vi väntar med viss spänning på svaret från kommunen, säger Jan Gertz.

När Adelsönytt kontaktar Kaspar Fritz, miljö- och hälsoskyddschef, erkänner han att ärendet har dragit ut på tiden på ett sätt som inte är acceptabelt.

– Vi har inte hanterat det här på ett tillräckligt bra sätt. Ansvaret för det ligger hos mig, säger han.

– Vi kommer nu att göra ett omtag i ärendet och jag kommer att avsätta mer personella resurser. Exakt hur den fortsatta handläggningen kommer att se ut är för tidigt att säga, men rimligen kommer den innebära förnyad kontakt med verksamhetsutövaren och dem som klagat, inklusive Värna Adelsö., säger Kaspar Fritz.

– Vi kommer att börja titta på det omgående, jag räknar med att kontakter kommer att tas inom de närmaste veckorna. Om ärendet behöver tas upp för någon form av beslut i miljönämnden beror på vad som kommer ut av dialogen med verksamhetsutövaren, säger han vidare. ■

Björn Rydberg

Ny terrass eller? Vi gör det mesta som du inte hann med på huset i somras.

Tommy Hindstam: 0703-879194
satrasnickeri@gmail.com

MUREN INVIGD

Nu är den 550 meter långa muren vid Stenby högtidligen återinvigd. Arbetet har pågått i två år. På lördagskvällen den 5 oktober var 230 marschaller utplacerade på muren.

230 marschaller brann på muren.
FOTO: KLAS DYKHOFF

Det var mycket vackert! Uppemot 200 adelsöbor var på plats i den bistra kvällskylan. Adelsö Blåsare och Vällingby Sång och Visa stod för musiken. Föreningsrådets ordförande Anders Gustafsson ledde mötet och klippte bandet. Ordföranden i Adelsö hembygdslag Agneta Collberg höll invigningstalet. Även kultur och fritidsnämndens ordförande Helena Butén Langlet talade.

Georgios Panagopoulos från det företag som haft Trafikverkets uppdrag att restaurera muren berättade om det mödosamma jobbet. Det krävdes stor yrkesskicklighet.

En särskild hyllning fick Gordon Rönberg som med obeskrivlig envishet har kämpat i årtal för att murupprustningen skulle komma till stånd.

– Jag tyckte det var så fullt med den fallfärdiga stenvallen på vägen mot Världsarvet. Det blev ganska många samtal till Trafikverket med flera innan de tänkte på tanken att restaurera muren. Nu gäller det att man underhåller muren, säger Gordon. ■

Björn Rydberg

Föreningsrådets ordförande Anders Gustafsson klipper bandet. FOTO: OVE WESTERBERG

Hembygdslagets ordförande Agneta Collberg talar. FOTO: OVE WESTERBERG

Vällingby Sång och Visa. FOTO: OVE WESTERBERG

Gordon Rönberg fick blommor. FOTO: OVE WESTERBERG

Adelsö Blåsare. FOTO: OVE WESTERBERG

Även vid Stora Dalby har Trafikverket restaurerat en kort mur längs Ringvägen. FOTO: KLAS DYKHOFF

En av Sjöreddningens båtar. FOTO: SJÖRÄDDNINGEN

Sjöreddningen vid Sjöängen

Det är säkert fler än jag som har sett Sjöreddningssällskapets båtar ligga vid sin brygga vid Sjöängen och funderat över hur sjöreddningen fungerar. Vilka är det som åker ut med båtarna när någonting har hänt på sjön? Jag ringde sjöreddaren Alf Glückman för att få klarhet i detta.

Sjöreddningssällskapet är en ideell organisation som startade 1907. Verksamheten finansieras helt av medlemsavgifter och donationer. Vid nödlägen hjälper man alla, även vid situationer som inte i sig är akuta men som kan utvecklas till nödlägen. Det kan vara grundstötning i hårt väder eller motorstopp där båten riskerar att driva på grund eller någon kan komma till skada på annat sätt.

Som medlem kan man få hjälp även med sådant som inte är direkta nödlägen, som till exempel bogsering vid motorproblem.

Räddningsstationen Munsö/Ekerö grundades år 1994 och bemannas av cirka 80 frivilliga sjöreddare. Det finns både män och kvinnor bland dessa. Stationen har ansvarar för sjöreddningen inom en stor del av östra Mälaren; från Slussarna ut mot Saltsjön och hela vägen upp mot Kungsängen.

Förutom bryggan vid Sjöängen på Munsö finns man vid Jungfrusund på Ekerö samt vid Karlskär på Färingsö. På Karlskär ligger också sällskapets svävarer som gör det möjligt att utföra uppdrag också på vintern.

Under sommaren är målsättningen att alltid ha minst en av båtarna ute till sjöss dagtid för att snabbt kunna nå nödställda. Annars ska båtarna kunna komma iväg inom 15 minuter efter ett larm.

Munsö – Adelsöstationen bemannas av åtta sjöreddare, varav två bor på Adelsö. Man skulle behöva vara minst tio, helst 15 personer för att kunna ha ett vanligt roterande jour-schema. Som det är nu har de ständigt jour.

När någon ringer 112 och begär sjöreddning så går larmet till Sweden Rescue i Göteborg. Där samordnas all sjöreddning i Sverige. Därifrån larmas den närmaste sjöreddningsstationen,

och samtidigt kustbevakning, ambulans eller andra resurser om de behövs.

Denna sommar gjorde stationen på Munsö fyra blåljusutryckningar, det vill säga nödutryckningar. Dessutom gjorde man ungefär 75 medlemsutryckningar, för att hjälpa medlemmar på olika sätt. Det är uppenbarligen en bra extra försäkring att teckna ett medlemskap om man är båtägare!

Man bedömer från fall till fall om det är nödläge eller inte, men oavsett tar man aldrig betalt för hjälpen.

Sjöreddarna har inga polisiära befogenheter, utan agerar som vilken civilperson som helst med samma skyldigheter och rättigheter. Sjöreddarnas grundregel är att aldrig utsätta sig för egen fara, även om Alf påpekar att det är en regel som man måste tolka från fall till

fall. Det är inte ofarligt att hoppa i vattnet i mörker och grov sjö, även om man har livlina och flytväst.

Om man vill bli frivillig sjöreddare inom Sjöreddningssällskapet så krävs det att man är fullt frisk och kan simma 200 m. Övrig utbildning står Sjöreddningssällskapet för.

Kravet för att ingå i stationens bemanning är att man kan vara på plats vid bryggan inom 15 minuter efter ett larm. Man måste alltså bo relativt nära Sjöängen och ha ett jobb som gör att man kan släppa allt när personsökaren piper. Jag kan tänka mig att det är mycket tillfredsställande att kunna hjälpa sjöfarare på det här sättet. Titta på RS Munsö/Ekerös hemsida för att läsa mer om deras arbete. <https://www.sjoraddning.se/munsoekero>. ■

Klas Dykhoff

ADELSÖ ÄGG

Närproducerat för alla smaker!

Adelsö Ägg www.adelsoagg.se

Beryl i trädgården i Villa Spelrum.

ADELSÖPROFILEN

Beryl Kornhill

Det går en tråd från Beryls barndomstid i Halland, genom åren på Adelsö till nutidens klimatdebatt.

TEXT: IRENA LUNDBERG

FOTO: OVE WESTERBERG, IRENA LUNDBERG

Beryl kom till Adelsö för 33 år sedan. Hon ville komma bort från storstaden och få lite avskildhet för att öva sång utan att störa grannar. Uppvuxen på en bondgård i Halland hade hon länge saknat landsbygden och närhet till naturen. På Adelsö fanns det kvar levande bondgårdar som påminde om barndomens landskap. Där fanns trädgårdsmästarparet Irene och Erik Svensson och deras välskötta grönsaksodlingar som en välkomnande oas. Marielundsområdet var en sommarstugeidyll och här hittade hon ett hus och en jordplätt som med tiden har blivit en vacker, prunkande trädgård. Beryl blev med en gång inspirerad av världsarvet på Adelsö och Birka. Hon var verksam inom musik- och teatervärlden och hade ett starkt intresse för historia och nu skulle hon satsa på att gestalta scener ur öarnas rika, historiska skattkista.

PÅ GÅRDEN I HALLAND

Men låt oss börja från början, på 1940-talet och föräldragården i Halland. Föräldrarna gick mot strömmen när de flyttade från stan till ett strävsamt liv som lantbrukare. Men båda var mycket konstnärliga och Beryl uppmuntrades att sjunga och måla. Pappan som blev över 100 år levde ut sitt stora musikintresse efter pensioneringen och startade en egen orkester. Både Beryl och hennes syster, och sen även systerdottern, ägnade sig åt sång. Men pappan hade också ett starkt samhällsintresse och startade, tillsammans med Beryl och sina vänner, en av Sveriges första miljögrupper. Föräldrarnas engagemang och kreativitet blev ett starkt arv som kom att präglade Beryls livsbana och hennes fokus på natur och miljö.

UT I VÄRLDEN OCH RUNT I SVERIGE MED TEATERN

Beryl utbildade sig i klassiska språk och drama och teater vid Lunds universitet. Hon blev aktiv

Från föreställningen "Gerlögs runa" Beryl spelade sierskan Barda, Ylva Hermodsson spelade Gerlög.

i studentrörelsen och kom med i den första fria teatergruppen "Proteus", där hon bland annat sjöng jazz. En operasångare upptäckte Beryls talang och hon uppmuntrades att gå vidare till Operahögskolan i Göteborg där hon sen studerade i två år. Hon hade tur och kunde försörja sig på teater och musik direkt efter studierna. Men det krävde stor energi och kreativitet. Hon var med och startade flera fria teatergrupper, registrerade egna musikteaterpjäser och deltog i turnéer med Riksteatern och Rikskonserter i både Sverige och Norge med flera uppsättningar. Ett spännande projekt var när hon satte upp Strindbergs pjäs "Till Damaskus" i ett T-banetåg som generöst utlånades av SL.

Med flytten till Adelsö på 80-talet började hennes arbete knyta an till platsens unika arv – vikingarna, den tidiga kristendomen och de första kungafamiljerna. Inspirerad av en runhäll på Färingsö satte hon upp "Gerlögs Runa", en föreställning som gestaltade ett spännande, vikingatida kvinnoöde. Sammanlagt deltog 65 musiker, skådespelare och körsångare i produktionen. Det var svårt att få ihop den knappa budgeten och en enorm arbetsinsats krävdes. Det blev en framgång och man gav hela tio föreställningar för över 8000 åskådare på en specialbyggd friluftsscenen på stranden nedanför AdelsövalLEN. 2012 blev Beryl ledare för

Från pjäsen "Kap farväl" 2019

Carsten Gram och Beryl i pjäsen "Kung Ladulås". Carsten är kungen.

Världsarvsteatern, ett stort EU-projekt som uppförde en permanent friluftsteater intill Pannrummet. Den stod på plats 2014 och har sen dess använts för både teater, ölfestivaler och andra event.

Beryl berättar att hon har ett särskilt intresse för brytningstiden mellan asatro och kristendom. "Den allra tidigaste kristendomen

hade inte överlevt om det inte funnits kvinnor, som, ofta i hemlighet, bar upp och vårdade den i ord och handling", säger Beryl.

Dramatiska kvinnoöden finns i flera av Beryls historiska föreställningar, "Drottning Kristina", "I Hildegards Trädgård" och "Ansgars tårar". Hon var själv med och spelade flera av rollerna, till exempel drottningen i pjäsen "Kung Ladulås" under tre säsonger, som fick bra recensioner i dagspressen, bland annat i Svenska Dagbladet. Bland skådespelarna fanns både proffs och amatörer.

STARKA BAND – FRÅN INDIANER OCH VIKINGAR TILL NUTID

Det går en tråd från Beryls barndomstid i Halland, genom åren på Adelsö till nutidens klimatdebatt. Det är hennes allt starkare insikt om det nödvändiga i att visa en mer respektfull inställning till naturen. Vi behöver ständigt ny kunskap om sambanden och vår förmåga att förändra livsstil.

I sin ungdom tillbringade Beryl ett år i Mexiko tillsammans med sin dåvarande man, en bildkonstnär som hade fått ett konststipendium. Hon fick mycket inspiration till sitt eget måleri från den färgstarka Frida Kahlo och andra latinamerikanska konstnärer. År 1983 ställde hon ut sina tavlor i Sverige och 1994 även i New York där hon fick fina recensioner.

Tiden i Mexiko var genomgripande på fler sätt. Beryl blev fascinerad av de mexikanska urfolkens tro och levnadssätt som stod i djup samklang med naturen. Senare i livet hittade hon "The Indians' book" – en sällsam bok om och av nordamerikanska indianer. Den gav henne en stark musikalisk och filosofisk inspiration. Tankar om att våra liv är sammanflätade med varandra och med naturen återkommer hela tiden i hennes dikt, sång och måleri. Perspektivet förstärktes när hon drabbades av en stroke, vårdades på S:t Görans sjukhus och upplevde en stor tacksamhet till

»Beryls hem – Villa Spelrum – tar gärna emot besök och arrangerar event.«

den duktiga sjukvårdspersonalen. Hon skildrar det i en serie teckningar som bland annat ställts ut i Adelsö Smedja.

Efter att ha fyllt 80, vill Beryl fortsätta att arbeta, vara kreativ och påverka. "Nu är det dags att "dösprida" det lilla man vet. Inte bara "döstäda", som många i min ålder gör", säger Beryl.

2019 satte hon tillsammans med Världsarvsteatern upp en ny pjäs, döpte sitt hus till Villa Spelrum och byggde om vardagsrummet till en kammarscen. Vänner och allmänhet bjuds in, det ges flera föreställningar och man får gästspelsanbud på Ekerö och i Stockholm.

I föreställningens första del "Kap Farväl" återkallar Beryl ett ögonblick då hon som ung vandrade på en strand i Halland och hittade en flaskpost. Det var ett nödrop från skeppet M/S Hans Hedtoft som fyra månader tidigare hade förlit vid Kap Farväl med 95 passagerare ombord. En händelse som starkt påverkat hennes liv.

Den andra delen, musikteatern "Starka Band", handlar om Franciskus av Assisi, som enligt Beryl är ett av historiens bästa exempel på hur en personlig livsstilsförändring kan ske. Franciskus kom från ett rikt hem, och plågades svårt av faderns hårdhet och krämarinne. Till slut vände han hemmet och rikedomens ryggen. Han blev tiggarmunk. En kättare som grundade den socialt engagerade Franciskanerorden vilken kom till Sverige på 1200-talet. Han påverkade starkt Magnus Ladulås vars dotter blev abbedissa i Klaraklostret i Stockholm.

Föreställningens olika fragment knyts samman till ett övergripande tema om människans förmåga till förändring, nåd och respekt.

Världsarvsteatern med musikerna Peter Andersson och Carsten Gram samt skådespelarna

Bengt Einarsson och Beryl Kornhill bjuder på två timmars föreställning med medeltida drama, indiansånger och vikingadikter, folkmusik och klassiskt pianospel. Efteråt bjuds gästerna på en rundtur i trädgårdens sex tematiska rum. Här finns vatteninstallationer av återvunnet material, strama häckar och

plank, som ger trädgårdsrummets scenografi och karaktär.

Beryls hem – Villa Spelrum – tar gärna emot besök och arrangerar event. Det erbjuder skrivvarlya, konstnärsateljé och ett av de få bed & breakfast-rum som finns på ön.

Med sitt intresse för historia och sin dramatiska talang har Beryl Kornhill genom åren utbildad, inspirerat och berört. Hon har hjälpt till att öppna portar till Adelsös och Birkas unika världsarv. Vill du veta mer, se Beryls hemsida: www.kornhill.eu. ■

Tavla barndomshem i Halland som Beryl målat.

BERYL KORNHILL

ÅLDER... 81 år

BOR... Marielundsvägen

YRKE... Författare, regissör, skådespelare, sångerska och bildkonstnär

FAMILJ... En dotter och en son

HITTA RÄTT I DEN ÖPPNA SJUKVÅRDEN

Om du är sjuk men inte har behov av sjukhusvård ska du kontakta husläkarmottagningen/vårdcentralen.

Du har rätt att lista dig hos den husläkare du vill, förutsatt att han eller hon inte har fullt på sin lista. Ett villkor är också att den mottagning du väljer har avtal med Region Stockholm*. Det gäller både på privatägda och regionägda mottagningar. I Ekerö kommun finns sedan Munsö läkarmottagning stängde bara en stor mottagning i centrum på Bryggavägen 8 och en mottagning i Stenhamra. Båda drivs av Praktiker-tjänst. På Ekerömottagningen finns också en lättakut och viss kvällsmottagning. Nytt är också deras digitala mottagning. Läs mer om detta på www.ptj.se/ekero-vardcentral.

Husläkarjouren vid Brommaplan är öppen kvällar 17–22 och helger. Dit kan du vända dig när din vanliga vårdcentral har stängt. Ring före besök 08-123 407 50.

För akuta tillstånd finns också nio nära-kuter i länet. De ska kunna göra diagnostik med röntgen och laboratorieprover och behandla vissa ortopediska skador till exempel handledsbrott. För oss på Adelsö är närmaste närakut just nu Järva i Rinkeby. En ytterligare närakut öppnar efter årsskiftet i innerstaden. Men vid allvarliga akuta tillstånd som hjärtsmärter och misstänkt stroke ska man absolut se till att komma till akutmottagningen på ett sjukhus snarast. Ambulans larmas genom att ringa 112.

Behöver du träffa en annan specialist än en husläkare brukar bästa vägen vara att ha en remiss från husläkaren. Då framgår att tillståndet inte kan behandlas hos husläkaren och vad som

behöver bedömas. Det gör att en medicinsk bedömning/prioritering kan göras. Om du har remiss från husläkaren är det reducerad avgift vid första besöket hos annan specialist. Det råder visserligen inte remisstvång till alla specialiteter men till hudläkare och öron-näs-halsläkare krävs remiss för att boka tid om man inte är återkommande patient där. Det krävs ingen remiss till ortopedi och gynekologi. Du kan själv påverka vart du vill att din remiss ska skickas. Du har rätt att välja vårdgivare. Kanske har du tittat på väntetider på www.vantetider.se eller på 1177.se och vill komma till en särskild mottagning. En remiss är dock en förfrågan, inte ett beslut att du ska vårdas på den nivån. Valmöjligheten gäller samma vårdnivå, inte att komma till universitetssjukhuset om inte din läkare remitterat dit.

Region Stockholm har s.k. vårdval inom 38 områden. Det innebär att privata vårdgivare som uppfyller regionens krav och är godkända får ta emot patienter med finansiering av den offentliga sjukvården. Det ger patienter fler valmöjligheter och det är en väg att öka tillgången till specialistvård utanför de stora sjukhusen.

Väntetider varierar inom olika områden. Garantin som finns är att du ska komma i kontakt med din husläkarmottagning samma vardag, att du ska kunna få en medicinsk bedömning hos någon där inom tre dagar. För vård hos andra specialister gäller att vård för första besök ska ske inom en månad och första behandling

Ekerö vårdcentral. FOTO: BIRGITTA RYDBERG

erbjudas inom ytterligare tre månader. Om mottagningen inte klarar det ska de meddela den som skrivit remissen så de kan skicka remissen till en mottagning som kan ge tid snabbare. Har du inte fått kallelse ska du kontakta din husläkarmottagning. Som patient har du också möjlighet att vända dig till Vårdgarantiansliet som kan hjälpa dig hitta vård någon annanstans i länet eller i ett grannlän. De har telefon 08-123 134 00.

I Stockholm råder inte heller remisstvång till primärvårdsrehabiliteringen. Där finns tillgång till fysioterapeuter, arbetsterapeuter och dietister. I vissa fall finns även naprapat, men väldigt få. Ekerö fysiocenter med fyra fysioterapeuter finns också på Bryggavägen.

Flera husläkarmottagningar har barnhälsovård och mödrahälsovård, så även i Ekerö. Mälaröarnas barnhälsovård bedriver BVC, och BB Stockholm Family, mödravård. Båda på Bryggavägen.

Alla vårdcentraler ska även kunna erbjuda ett psykosocialt team för psykisk ohälsa som ångest, stressproblem, sömnproblem och

livskriser. Det finns också diabetismottagning och astma/KOL-mottagning på båda Ekerös vårdcentraler.

Sjukvården betalas av landstingsskatten till Region Stockholm. Det högkostnads-skydd som finns för både vård och läkemedel registreras elektroniskt så man behöver inte själv hålla reda på det. Många kan ha svårt att orientera sig var man söker sjukvård. Det går alltid att få svar om man ringer numret 1177 som är Regionens sjukvårdsrådgivning. En särskild linje inom 1177 har rådgivning om barn och deras tillstånd. 1177 kan ge råd var man ska söka vård, i vissa fall kan de boka en tid på en läkarmottagning och de kan alltid ge råd för egenvård. Erfarna sjuksköterskor kan hjälpa dig och det finns läkare i bakgrunden som de också kan rådgöra med. Det finns en mycket fyllig information på hemsidan 1177.se om olika tillstånd. ■

Birgitta Rydberg

*Stockholms läns landsting har bytt namn till Region Stockholm.

VÄLJA VÅRD

i hemtjänsten på Adelsö

Ekerö Kommun har infört vårdval för hemtjänst. Det innebär för närvarande att fyra företag samt kommunens egen verksamhet erbjuder stöd i hemmet till den som beviljats detta av kommunens biståndshandläggare.

Den som behöver hjälp ska ansöka själv eller med hjälp av biståndshandläggaren. En bedömning görs i hemmet eller medan man ligger på sjukhus inför utskrivning. Det är behovet som avgör. Avslag kan överklagas i första hand till kommunen och i nästa steg till Förvaltningsrätten. Varje kommun har sina egna regler och serviceutbud. Men Socialtjänstlagen ger en skyldighet att erbjuda det ”bistånd” som behövs för ”skäliga levnadsvillkor”. Kommunens utbud rör både omvårdnad som att duscha, klä på sig, och att se till att du får hjälp med mat. Men även vissa servicetjänster som matlagning, promenader och ledsagning kan ingå. När man får sitt stöd från privat hemtjänst kan man köpa tilläggstjänster av dem. Till exempel kan det handla om fönsterputsning eller hjälp i trädgården. Man kan även köpa servicetjänster med s.k. RUT-avdrag. Men kommunens eget hemtjänstföretag får inte enligt Kommunallagen erbjuda dessa tilläggstjänster mot betalning. Hemtjänsten är avgiftsbelagd och nivån avgörs av varje kommun.

Ekerö ligger högt i nationella jämförelser av kvalitet i äldreomsorgen.

Sjukvård i hemmet utförs av personal från husläkarmottagningen, i första hand av distriktssköterskor. Läkare kan också göra hembesök vid behov. Dessutom finns avancerad sjukvård i hemmet (ASIH) som innebär att man kan få många av de insatser som annars ges på sjukhus. Till exempel kan det vara lindrande

vård i livets slutskede. Sjuksköterskor och läkare ger vård i hemmet men har också tillgång till vårdplatser för inläggning när detta behövs. Bromma sjukhus som är en del av Stockholms sjukhem har uppdraget. ASIH är inte avgiftsbelagd och inte heller hemsjukvård om man är inskriven i hemsjukvård. Enstaka besök hos övriga äldre är avgiftsbelagda upp till 85 års ålder.

Den dag det inte är tillräckligt omfattande stöd som kan ges i hemmet kan det bli aktuellt med särskilt boende. Förr i tiden kallades det ålderdomshem. Idag bor man i en liten egen lägenhet men har tillgång till personal och omfattande omvårdnad dygnet runt. Även detta är något man ansöker om hos kommunen. Idag finns det tre äldreboenden, Ekgården och Kullen på Ekerö och Söderströmshuset på Färingsö. Frågan om särskilt äldreboende på Adelsö har diskuterats i kommunfullmäktige men ännu finns inga beslut att bygga.

I flera år har det pågått en diskussion med inriktning att kommunen ska ha det samlade ansvaret för hemtjänst och hemsjukvård men inte för ASIH. I nästan hela landet har detta genomförts. Men i Stockholmsregionen har inte kommunerna och dåvarande landstinget kommit i mål. Frågan lär återkomma. ■

Birgitta Rydberg

ADELSÖGÅRDEN TILL SALU

Adelsögården utbjuds till försäljning för 15 miljoner kronor. Hotellfastigheten har cirka 80 bäddar fördelade på fyra byggnader, med olika typer av boendeformer från egen lägenhet till sovsal med delad wc/dusch. I huvudbyggnaden finns reception, kök och matsal.

Fastigheten har en tomtyta på cirka 15 800 kvadratmeter och är bebyggd med fyra bostadsfastigheter, ett garage/verkstad, en vedeldad bastu och en separat byggnad med tvättstuga. Det finns bergvärme och en solcellsanläggning med ca 300 solceller.

Tillstånd finns för att bedriva hotell/pensionat. ■

Anita Björk

Adelsögården i höstskrud. FOTO: ANITA BJÖRK

DIN INREDNINGSBUTIK PÅ ADELSÖ

Tillbaka över
vintern till **Tofta gård**

TOFTABUTIKEN

Adelsö Ringväg 278
Öppet lördagar kl 11-15
Övriga tider ring 070-440 41 63

Helikopter som går ner för tankning på Södersjukhuset. FOTO: REGION STOCKHOLM

HELIKOPTRAR RÄDDAR LIV

Vi hör ofta bullret över trädtopparna. Det är Region Stockholms helikopter på utryckning för att hämta någon som är akut sjuk. För en person med till exempel hjärtinfarkt eller stroke är tiden avgörande för liv eller död.

I helikoptern finns medicinsk personal som kan inleda livsuppehållande behandling och göra vissa undersökningar. Till exempel kan de ta EKG som de skickar till läkare på akutsjukhuset. Där finns en specialutbildad anestesijuksköterska och en ambulanssjukvårdare. I vissa fall kan det finnas en läkare också. De flesta akutsjukhusen har landningsplattor för helikoptrarna, dock ej Sankt Görän.

Tiden är som sagt mycket viktig. Körtiden från Adelsö till förslagsvis Danderyds sjukhus

är med en vanlig ambulans cirka en timme och 20 minuter. Men trafiken påverkar tiden. För helikoptern tar det maximalt 15 minuter. Till och med september i år har det varit 73 ambulansutryckningar till Adelsö. Av dessa har 34 skett med helikopter. Förra året gjordes 2 870 utryckningar med helikopter i hela Stockholms län.

Man prioriterar självfallet personer med sjukdomar, där det är bråttom. Och allvarliga olycksfall med svårt skadade patienter. Öar utan

»I helikoptern finns medicinsk personal som kan inleda livsuppehållande behandling.«

broförbindelse, som Adelsö, har förtur. Helikoptrarna kan rycka ut dygnet runt. Men de flesta uppdragen sker mellan klockan 9 och 22.

Det finns alltid en ambulanshelikopter i beredskap. Men mellan maj och september finns det två. Helikoptrarna är stationerade i Norrtälje. Det är ingen idealisk plats eftersom framkörningstiden blir längre till de flesta platser i länet. Tidigare stod helikoptrarna på Värmdö. Men kommunen tyckte att de bullrade för mycket. Nu pågår en utredning för att

hitta en bättre stationering. Sedan förra året kan helikoptern tanka även vid Södersjukhuset vilket spar tid. Den kan också vänta vid Karolinska sjukhuset på nya uppdrag.

För oss på Adelsö är ambulanshelikoptrarna en stor trygghet. Vi vet att vi snabbt kan komma till något av storsjukhusen. Paradoxalt nog kan det gå snabbare för oss än för dem som bor i någon förort runt Stockholm. ■

Björn Rydberg

ETablerad 1949 **MÄLARÖARNAS**
nyheter

100%
Mälaröarna

Vi håller koll på Mälaröarna åt dig!

Nu även i etern!

Torsdagar kl 17-19
Radio Viking 101,4

Ditt lokala radioprogram
GOD KVÄLL
Mälaröarna

MÄLARÖARNAS NYHETER

– gjord för mälaröbor, av mälaröbor, på Mälaröarna!

Marina och Staffan bjöd på vacker musik vid Smedjan 13 juli 2019. FOTO: OVE WESTERBERG

Smedjans nya labyrint lockade till mycket spring. FOTO: OVE WESTERBERG

Innehållsrik kultursommar i Smedjan

Adelsö Smedjas tredje säsong i Stenby säteris smedja lockade i år också många besökare från fastlandet, även om de flesta hade Mäläröarna som hemadress.

Varje helg från den 8 juni till och med den 11 augusti bjöds det på ett rikt utbud av sevärd konst och konsthantverk i galleri Adelsö Smedja. Årets utställare var fler än tidigare år och visade på en större variation av olika tekniker. Totalt har 35 utställare visat sina verk under sommarsäsongen.

Uppskattade höjdpunkter var nytänk med att ordna två workshops med smedjemedlemmen Joy Lynn Davis som handledare. Det var full beläggning när hon lärde ut den ädla konsten att lägga bladguld på konstverken. Första helgen i augusti arrangerades temautställningen "Fisk- och målartema" som innehöll det mesta om vattnen kring Adelsö. Där var

Smedjan har blivit ett populärt häng för många öbor. FOTO: OVE WESTERBERG

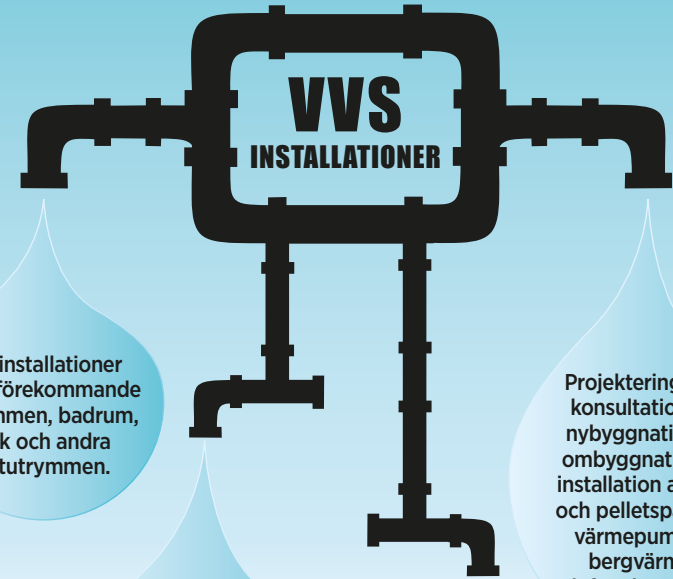
Joys workshop med fisktryck på rispapper en av många uppskattade attraktioner.

Bland de drygt 100 besökarna i snitt varje helgdag fanns ett stort och troget adelsögäng som inte missade en enda utställning. Dessutom har det blivit ett bra hängställe där man tar en fika och umgås med ögrannar. Förutom de traditionella marknadsföringskanalerna har Facebook utnyttjats rejält, vilket har starkt bidragit till att ryktet om galleriets existens spridits allt längre bort från Mäläröarna.

Så de sex medlemmarna i "smedjegänget" är mycket nöjda med sommarsuccén och alla superlativ som de fått höra om sin kulturverksamhet. Nu rustas för nästa säsong, som kanske tjuvstartar redan i påskhelgen. ■

Ove Westerberg

ALSNÖ RÖR AB

Auktoriserat
VVS-företag

Mälbyvägen 18, 178 92 ADELSÖ, alsno@telia.com
Anders Johansson, 070-565 15 10, 070-595 90 56

Brandchefen Göran Ageby, kattägaren Anna Maria Bernitz och brandmannen Ulf Sköldbring efter räddningsaktionen i Lundkulla. FOTO: DAG LOKRANTZ-BERNITZ

BRANDVÄRNET SLÄCKER BRÄNDER – bland annat

I september 2019 fick Adelsö Brandvärn en ny brandchef, eller stationsansvarig som det formellt heter. Göran Ageby tog då över efter Patrik Borin, som dock är kvar i den frivilliga styrkan.

Ett tillskott på fyra personer är på väg in efter utbildning under hösten. Då kommer styrkan att bestå av 14 män och två kvinnor.

Adelsönytt fick en pratstund med Göran och det första vi tog upp var ett rykte om en händelse i somras. Stämde det att brandvärnnet hade åkt ut på ett nödrop i Facebook-gruppen Grannsamverkan Munsö/Adelsö från Anna Maria Bernitz? Om kattungar som inte vågade klättra ner från ett träd i Lundkulla. Med ett litet leende svarade Göran:

– Jodå. Vi håller koll på den gruppen.

Vilken himla tur för Anna Maria. Det var den 4 augusti i år som hon skrev:

”Våra tre kattungar klättrade upp i päronträdet och vågar inte komma ner. Vi har försökt med allt, lockat med mat, sprutat vatten, förgäves. [...] Är det någon som har ett tips? Vet ni om det finns en arborist på ön som man skulle kunna ringa?”

Och Göran fick syn på inlägget. Snart var han och kollegan Ulf Sköldbring på plats hos

den förvånade kattmatten. Även om det till slut blev hon själv som fick klättra upp och plocka ner rymlingarna så var hon innerligt tacksam för brandvärnets utryckning. ”Jag är stolt över Adelsö och den sammanhållning som finns här” skrev hon sedan som en kommentar på sitt eget inlägg i gruppen.

Två månader senare, den 5 oktober, var det invigning på Stenby av den nyrenoverade stensmuren (se artikel på sid 22). Roy Hjertén var en av de brandmän som var på plats. Han ville gärna berättat vad det innebär att vara med i Adelsö Brandvärn, som han har varit i fyra-fem år:

– Det är frivilligt arbete, men formellt är vi anställda av Södertörns brandförsvaret. Om nån på Adelsö ringer 112 så väljer de att kalla oss. Och vi åker på allt: bränder, olycksfall, trafikolyckor, om folk mår dåligt, kanske är självmordsbenägna eller någonting sånt, om det är fällida träd eller nån annan allmän fara. Vi har grundläggande sjukvårdsutbildning och har hjärtstartare och sånt med oss. Så om nån faller ihop med hjärtinfarkt till exempel, då brukar vi bli kallade och vara de första på plats.

Tryggt att veta, eller hur? I pausen mellan två låtar av Adelsö Blåsare fortsatte Roy:

– Vi har ingen jourtjänst eller liknande.

Får man larmet så kommer man, men man kan ju till exempel vara bortrest. Så man vet inte riktigt hur många som kommer, men det brukar vara bra uppslutning. När larmet går får man själv avgöra om man ska åka via brandstationen och byta om, hoppa i brandbilen och åka ut. Eller så åker man ut direkt med sin egen bil.

Vi får också veta att Adelsö Brandvärn har något som kallas FIP, Första insatsperson. Alla i brandvärnnet har brandsläckare, första hjälpen-väska, filter och gula västar i sina privata bilar. Det innebär att den som bor nära larmplatsen kan åka direkt dit och påbörja insatsen utan att åka via brandstationen. Snart kommer andra efter med brandbilen som har mer utrustning.

Anna Marias son Rickard med de räddade kattungarna. FOTO: ANNA MARIA BERNITZ

Hur lär man sig då det här jobbet och håller liv i kunskaperna?

– Vi har övningar, fyra-fem på våren och fyra-fem på hösten. Ibland övar vi här på Adelsö och ibland åker vi in till Ekerö och övar tillsammans med Ekerös brandförsvaret.

Brandmännen får ingen lön för själva uppdraget eftersom de inte har jourtjänstgöring eller beredskap. Däremot utgår ersättning för utryckning och övningar.

– Men det är ingen som livnär sig på det utan det blir några tusenlappar per år. Så det är mest för att det är roligt.

För det är det?

– Jaa, det är det! Det är jätteskoj, avslutar Roy.

Att något är roligt brukar vara en bra garant för att det ska fungera väl. Vilket väl sommarens kattungedrama är ett tydligt bevis på.

Till sist ett medskick från vår brandchef Göran till dem som ansvarar för fotbollsläger, ridläger och liknande på Adelsö: Meddela brandvärnnet datum för lägret och var barnen bor genom att mejla till Göran: illern72@gmail.com. Om larmet går från lägret kan brandvärnnet lägga sin tid på räddningsinsatsen i stället för att leta efter platsen för lägret. ■

Gunilla Dykhoff Sternelius

ADELSÖ EVENEMANG

2019 har – även om det ännu inte är slut – varit ett aktivt år för Adelsö Evenemang. Det startade med en välbesökt julgransplundring där alla barnen hade (och tog) möjligheten att dra tomten, Nisse, – årets Adelsöbo – i skägget. Ungefär samtidigt startade onsdagspokern. När man spelat hela våren, vann Göran Ageby finalen. Det var hans tredje vinst, så nu får han behålla pokalen för evigt. Ack, inte ens ett Nobelpris kan vara värdefullare.

Sedan var det dags för Vandringsdagen, där vi som vanligt hade en välbesökt kontroll där det vankades både dryck och tilltugg.

Vår stora sommaraktivitet, veteranfordonsdagen Adelsö Runt/Poker Run – nu för femte året – gick av stapeln veckan efter midsommar. Många kom. Många åkte med gamla fordon och många såg på både vid parkeringen på idrottsplatsen och utefter banan. Festplatsen var öppen så både barn och vuxna kunde roa sig i hoppborgen, äta korv, dricka kaffe och flyga helikopter. På kvällen var det – också som vanligt – glatt umgänge till levande orkester på festplatsen. Full fart och mycket folk. Vi kommer att fortsätta den traditionen säger föreningen.

Veteranbilarna passerar station Tofta. Barbro Carlsson serverar saft och kakor. FOTO: LASSE CARLSSON

Den 25 oktober var det Halloween-fest i Hembygdsgården för alla barn mellan 7 och 15 år. Fullt av spöken var det!

Vi kommer också, som traditionen bjuder, att ha julmarknad lördagen den 30/11. Då får alla åter chans att dra Nisse i skägget (även om det sägs att andra håller på att odla skägg, för att ta upp tävlan med honom), handla och äta gott. Året avslutas med spännande pingis på annandag jul, som vanligt i Hembygdsgården. Och den 6 januari är det julgransplundring.

Dessutom har vi stöttat aktiviteter för andra föreningar, framförallt med personal. ■

Stefan Wåhlin

FOTO: OVE WESTERBERG

DEMONSTRANTER

I vimlet tillsammans med 60 000 andra sågs denna adelsökvartert på den stora klimatomdemonstrationen i Stockholm den 27 september: Ove Westerberg, Beryl Kornhill, Staffan Eriksson och Anita Björk. ■

MÄLARENS SÖTT OCH SALT

Om 80 år kan saltvatten hota dricksvattenkvaliteten i Mälaren. Nuvarande Mälaren var för cirka 1000 år sedan en havsvik, en del av Östersjön. Genom landhöjningen förändrades förhållandena gradvis och Mälaren avsnördes från havet och kom att bilda Sveriges tredje största sjö. Numera regleras Mälaren med dammluckor för att förhindra att bräckvatten strömmar in vid högvatten i Saltsjön.

Mälaren blev en slättlandssjö med över 8000 öar, holmar och skär. Som skyddad vattentäkt förser Mälaren upp emot 2 miljoner människor med dricksvatten. Man kan säga att Mälaren är ett resultat av "många bäckar små". Dess viktiga flöden är: Arboogaån, Hedströmmen, Köpingsån, Kolbäcksaån, Eskilstunaån, Svartån, Sagån, Räcksta å och Fyrisån.

Ekologiskt är Mälaren unik som Sveriges artrikaste sjö med 33 fiskarter. Runt Mälaren finns ett åttio-tal naturreservat. EU har upprättat ett nätverk av vackra säregna, och skyddsvärda naturmiljöer som kallas Natura 2000. Omkring 40 av landets Natura 2000 ligger i Mälardalen.

Enligt SMHI visar internationell forskning att Mälaren är under påverkan av en långsiktig process, relaterad till klimatförändringar och förhöjning av havsnivån. Förändringar som kan komma att innebära att havet stiger över Mälarens nivå som då riskerar att åter blir en del av Saltsjön.

Länsstyrelsens analys och förslag om hur detta hot ska bemötas visar att man behandlar frågan med stort allvar.

Kent Lundberg

Ekerö Berg & Bygg AB

"Det lilla företaget med de stora möjligheterna"

Enskilda avlopp

Septitankar

Certifierad Rörläggare

Dränering

Ingrävning av Kommunalt vatten & avlopp

Rivningsarbeten med Hydraulhammare

Certifierad på ISODRÄN-ISOCERT

Poolgrävning

Grundläggning

Tomtplanering

Håltagning i Sten & Betong

Stenspräckning Bergsprängning

Fullständig behörighet för Bergsprängning i tätort

Återförsäljare till:

Conclean - AGO BDT, Graf Septitankar & Minireningsverk, Cinderella
Ansvarsförsäkrade, referenser lämnas på begäran.

www.ekerobergbygg.se

info@ekerobergbygg.se

Tel: 072-531 59 00

Konsten att odla giftfri kål

– och annat gott

– Min sambo Gurra gillar att göra allt ordentligt, så varför nöja sig med tio tomatplantor när man kan börja med hundra? Maria Nilsson ler när hon berättar. – Som tur var kom vi tidigt i dialog med Adelsö Butik – det gällde ju att få avsättning för alla tomaterna.

Många Adelsöbor har nog vid det här laget stött på Noble Farmings läckert förpackade färglada rotfrukter och grönsaker. Antingen i butiken på ön eller på hembygdsdagen. Odlade på ekologiskt vis, antingen i växthus eller från förhöjda bäddar på friland. Tekniken med förhöjda bäddar går, mycket förenklat, ut på att istället för att plöja och gräva ner så anlägger man en bädd ovanpå befintlig jord med tjocka lager kompost och hästgödsel. Mask och mikroorganismer, som det finns gott om i både kompost och gödsel, sköter därefter jobbet med att förbättra jordkvaliteten.

När bäddarna anlades fick Maria Nilsson och hennes sambo Gurra, Gustav Franzén, hjälp av Gurras bror Erik, som har traktor. Allt dagligt arbete görs annars för hand av de två.

År ett låg fokus av förklarliga skäl på att få avsättning för alla tomater men redan år två, detta år som snart går mot sitt slut, har sortimentet tjugofaldigats.

– Vi odlar på en yta som är mindre än 2000 kvadratmeter, förklarar Maria, då går det inte att fokusera på för få grödor, vi måste ha variation.

Grundutbudet är rotsaker, mangold, spenat, blommor, sallad, tomater och gurka. Morötter är ett säkert kort, med mycket litet svinn, liksom rödbetor och gurka.

– All kål är däremot tufft. I år var det dessutom extremt mycket jordloppor. De kan

Maria Nilsson förbereder grönsaksståndet på årets hembygdsdag. FOTO: STEFAN KNORN

orsaka enorma problem då de kan äta ihjäl mindre, nysatta plantor.

– Sedan hade vi också problem med kålfjärilarna. De lägger ägg i kålen. Äggen kläcks till larver som äter på kålen så att den inte går att sälja. I år försökte vi stänga ute angriparna genom att täcka kålplantorna med finmaskigt insektsnät. Det gick så där, tillstår Maria.

– Vi öppnade några gånger för att rensa ogräs och det räckte för att insekterna skulle

ta sig in. Nästa år ska vi gräva ner näten ännu mer. Vi får stå ut med att ogräset växer samtidigt med kålen, och inte lätta på nätet förrän det är dags att skörda.

Till vardags arbetar Maria i Adelsö Butik och Gustav som vaktmästare på en folkhögskola. Vintern ska de ägna åt att plöja facklitteratur om hur de bättre ska kunna parera de olika insektscyklerna och på så sätt undvika de värsta angreppsriskerna.

Och namnet Noble Farming?

– En ordlek, förklarar Maria. Adelsö – Nobility Island. Så klart!

Noble Farmings vegetariska "Carpaccio": Mandolina majrova och kålrabbi tunt och marinera dem i citronsaft, olivolja och lite salt i 20 minuter. Lägg upp på ett fat med någon småbladssallad (till exempel babyspenat eller rucicola) och toppa med hyvlad parmesan, basilika eller annan favoritörtkrydda och rostade pumpa- eller solroskärnor. Perfekt som förrätt. ■

Lotta Persson

Röd spetskål fångar ögat när Noble Farming dukar upp till försäljning på Hembygdsdagen.

FOTO: STEFAN KNORN

INFORMATION

Fler recept med mera hittar du på www.varnaadelso.se/adelsnytt.html

FOTO: LASSE CARLSSON

STORVINNARE PÅ HEMBYGDSDAGEN

Siri Robertsson gjorde storslam i barnlotteriet på hembygdsdagen den 11 augusti. Hon vann så många lottvinster att hon knappt kunde bära hem allt. Här är turtjejen Siri med alla sina fina vinster. I bakgrunden en annan Siri (med Lundmark som efternamn). Det var hon som hade sålt lotterna i barnlotteriet. ■

Barbro Carlsson

Mats Collberg berättar om vildsvinsskadorna på sina åkrar. Ebba Busch Thor, riksdagsledamoten Magnus Oscarsson och Anders Gustafsson lyssnar. FOTO: ANDERS GUSTAFSSON

Partiledare på besök i Grindby

– studerade vildsvinsskador

Den 25 september stod Adelsö återigen i händelsernas centrum i kampen mot vildsvinens framfart. Kristdemokraternas partiledare Ebba Busch Thor och riksdagsledamoten och KD:s landsbygdspolitiska talesperson Magnus Oscarsson besökte då lantbrukaren Mats Collberg på hans Grindby gård på Adelsö. Undertecknad var också med på mötet.

Syftet med besöket var att ge en konkret bild av hur vildsvinen påverkar lantbrukare och boende. Vildsvinens antal har vuxit utom kontroll. Lantbrukare, villaägare och trafikanter känner konsekvenserna i allt större utsträckning. På flera håll på den svenska landsbygden har vildsvinens framfart nått det olidliga gräns. Enligt en beräkning från Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) uppgår kostnaderna för skadorna i jordbruket till över en miljard kronor årligen.

Under färden på traktor ut på Mats odlingsmarker berättade han att bökande vildsvin har orsakat skador och skördebortfall på runt 85 000 kronor i år och det är inte mycket, menar han, som han kan göra åt det. Trots avskjutning på 40–50 vildsvin per år de senaste fem åren på hans marker ser han inga tecken på att stammen minskar. Ebba Busch Thor sa att det ofta kan bli en lätt raljerande ton när man talar om grisar, men för många markägare och jordbrukare är det största allvar.

– Det finns en bristande förståelse för vilka enorma skador vildsvin kan ställa till med. Man har inte koll på reproduktionstakten samtidigt som det inte är ett lättjagat djur, sa hon.

– Det absolut viktigaste är att jägarna ska kunna sälja köttet, annars går det inte, sa Magnus Oscarsson.

Under mötet hos Mats presenterade KD sitt paket för vildsvinsåtgärder, som är del av en större landsbygdsatsning Kristdemokraterna gör i sin budgetmotion. Där finns förslag som prissatts till 100 miljoner per år och som innebär att:

■ **Länsstyrelserna i de mest drabbade länen ska ha mål för hur många djur som ska skjutas.**

■ **Gratis trikintest.**

■ **Jaktlag som klarar sina mål ska få pengar i belöning.**

■ **Bidrag för att stängla utsatta odlingar mot vildsvin. Även inköp av fällor bör kunna få bidrag.**

■ **Stöd ska avsättas för utbildning i jakten för både jägare och hundar.**

Ett ytterligare förslag är att låta jägare sälja kött för 45 000 kronor per år skattefritt.

SKÄRPNING!

Detta snusk mötte Tina Lennartsson och Dick Öberg i Tofta på promenaderna vid Brygghusviken i somras. Folk som badat har uppenbarligen använt strandkanten som toalett.

– Det är trist och äckligt. Folk som badar i den fina viken måste skärpa sig, säger Tina Lennartsson. ■

Värna Adelsö tycker att KD:s förslag är bra. Nu gäller det att se till att de genomförs. Allt som kan göras för att begränsa vildsvinstammen är välkommet. KD har visat stort intresse för den kunskap och det engagemang som finns på Adelsö och som vi gärna delar med oss av. Värna Adelsö kommer att fortsätta driva den här för oss så viktiga frågan på alla sätt som går. Och med alla som vill samverka med oss.

En långsiktig jakt har etablerats på flera ställen på Adelsö. Det är den bästa metoden för att hålla stammen nere och på så sätt begränsa skadorna. Förhoppningsvis blir förutsättningarna för jägare, lantbrukare och boende bättre i framtiden. Vår kamp fortsätter! ■

Anders Gustafsson

Anders är initiativtagare till Värna Adelsös kamp mot vildsvinen på politisk nivå.

FOTO: TINA LENNARTSSON

Jill Starks skiss för tillbyggnaden.

TILLBYGGNAD AV AIF:S LOKAL

Antalet gymmedlemmar växer stadigt och för närvarande är det 130 medlemmar i gymmet som behöver större utrymme. Det har också inkommit önskemål från övriga medlemmar om en större lokal som kan inrymma t ex klättervägg, behandlingsrum, väntrum och duschar/omklädningsrum. Det berättar Ingrid Weslien, som har ett stort engagemang i verksamheten.

Ritningarna är nu klara och inlämnade till kommunen. Jill Stark, adelsöbo och arkitekt, har ritat en tillbyggnad som kopplas ihop med den befintliga, och delar av lokalen kommer att ha en invändig takhöjd på 4 meter. Den byggs på neråt mot sjön och med byggnadshöjd i linje med den tidigare.

Det finns ett positivt förhandsbesked från kommunen. Stadsbyggnadskontoret ska nu granska ritningarna innan det blir ett godkännande.

Det blir ett stort bygge som också kräver en stor kapitalinsats. AIF avser att ansöka om medel hos Allmänna Arvsfonden. Vidare måste driftskostnader, städning och underhåll av lokalerna lösas i framtiden.

Fler och fler blir medvetna om den positiva inverkan på hälsan som regelbunden träning innebär. Unga som gamla kommer att ha glädje av de nya lokalerna och slipper åka långa vägar för träning. ■

Anita Björk

MAGNUS LADULÅSLOPPET FÖR ÅTTONDE GÅNGEN

En löpare passerar Gredby. Postnisse och Gun-Britt hejar. FOTO: LASSE CARLSSON

I början av juli avgjordes det åttonde Magnus Ladulåsloppet. Glädjande var att det precis som i fjol kom väldigt duktiga löpare till Adelsö. Och glädjande var också att det precis som i fjol kom fler barn som sprang än året innan. Men precis som i fjol var det tyvärr också så att loppet tidsmässigt krockade med ett svenskt fotbollslandslags slutspelsmatch i ett mästerskap. Det gjorde att det inte kom lika många breddlöpare som de år då deltagantalet varit som högst. Men det totala antalet deltagare var ändå på en bra nivå och den, som vanligt, stora publiken längs banan fick se segraren Martin Öhman från RUN:TRACK:RUN passera i god fart på väg mot ett nytt banrekord på milbanan. 33:41 var 59 sekunder bättre än det gällande rekordet som sattes året innan. På damsidan var Lena Fantenberg, Sollentuna, snabbast på 46:24.

Klubbmästerskapet för Adelsö IF vanns på herrsidan av Mårten Westberg på 43:09 och på damsidan av Hanna Jansson på 58:38. ■

Anders Rosenquist af Åkershult

ADELSÖGOLFEN 2019

Söndagen den 1 september spelades årets upplaga av "Adelsögolfen".

Några adelsöspelare drog igång tävlingen 1998 på den då relativt nya golfbanan vid Skytteholm.

Inom golfen finns ett handicapsystem som ger både nybörjare och elitspelare samma chans att nå ett bra resultat i tävlingen. Vinnaren blir den som för dagen spelat ihop mest poäng.

Årets tävling gick under mycket blåsiga förhållanden, och endast vinnaren nådde upp till sitt eget idealresultat. Vinnare med 37 poäng blev Thomas Hallsten från Sättra Gård.

Kanske spelar du själv golf? Nästa års tävling spelas i början av september. Ett krav är att du har någon anknytning till Adelsö samt att du har officiellt handicap som golfspelare. Välkommen att höra av dig till tidningens redaktion så tar vi med dig i nästa års inbjudan till tävlingen. ■

Kjell Björk

Deltagarna i Adelsögolfen 2019.

FOTO: MARIANNE KÖVES

Vinnaren Thomas Hallsten. FOTO: MARIANNE KÖVES

AIF:S INNEBANDYS ÅTTONDE SÄSONG

Adelsö IF Innebandy har när detta skrivs precis gått igång med sin åttonde säsong i seriespel. Denna säsong spelar man i division 5 västra Stockholm. Genom alla år så har laget haft en tunn trupp och tvingats spela de flesta matcherna med för få spelare. Till denna säsong har truppen blivit större och tillskotten, som kommer från Ekerö IK B, är alla duktiga spelare. Det har gjort att vi fått helt andra förutsättningar än tidigare och det har vi utnyttjat till att sätta en spelidé som spelarna köpt. Hittills har det varit en stor framgång. Från att ha varit det lag som alltid släppt in särklassigt flest mål är vi nu ett av de lag som släppt in

AIF:s innebandylag. FOTO: AIF

minst antal mål. Detta trots att vi inlett mot serieettan, där vi spelade oavgjort efter att ha lett tills bara 27 sekunder återstod, och serietrean, där vi hade oavgjort med bara två och en halv minut kvar att spela! ■

Anders Rosenquist af Åkershult

Om Värna Adelsö

Föreningen Värna Adelsö samlar både bofasta och fritidsboende.

Vårt syfte är att slå vakt om Adelsös kultur och natur samt att främja möjligheterna att bo och arbeta på ön. Vi verkar för en framtida utveckling som inte tär på människor, natur och vårt historiska arv.

Vi arbetar bland annat med följande frågor:

- Allemansrätten. Markägare ska till exempel inte kunna hindra människor att bada och ströva i naturen.
- Kulturlandskapet och strandskyddet ska värnas.
- Miljön i alla avseenden ska värnas.
- Nybyggen ska anpassas till befintlig byggnation och miljö och natur.
- Färjan ska alltid fungera, även när det är stränga vintrar. Mer trafik under sena kvällar.
- Vi vill slå vakt om busstrafiken.
- Bullret från skjutverksamheten vid Hässlesand på Munsö måste begränsas.
- Vi värnar vår lanthandel.
- Vi arbetar för att Adelsö Butik ska bli postombud.
- Vi slår vakt om Hembygdsgården
- Vi vill att vildsvinsstammen på ön minskas kraftigt.

VÄRNA ADELSÖ STYRELSE 2019–2020

Vid Värna Adelsös årsmöte 2019 valdes följande styrelse:

ORDFÖRANDE

Lennart Rydberg, Lundkulla

Mob: 070-322 02 61

E-post: lennart.rg@gmail.com

VICE ORDFÖRANDE

Jan Gertz, Gredby

Mob: 070-353 01 65

E-post: brijan999@gmail.com

KASSÖR

Mats Lundgren, Marielundsvägen

Mob: 070-730 32 03

E-post: matslu@telia.com

LEDAMÖTER

Anders Ellström, Marielundsvägen

Mob: 073-904 59 45

E-post: anders_ellstrom@yahoo.com

Anders Gustafsson, Skogstorp

Mob: 070-298 55 25

E-post: anders.gustafsson28@gmail.com

Lotta Person, Hallsta

Mob: 070-841 50 51

E-post: lotta.person60@gmail.com

Maria Skedinger, Hanmora

Mob: 073-807 19 75

E-post: mariaskedinger@gmail.com

Stefan Wählin, Ellholmen

Mob: 070-318 80 00

E-post: s.wahlin@hotmail.com

- Affischer/Posters
- Annonser
- Backdrop
- Banderoller
- Broschyrer
- Böcker
- Dekaler
- Etiketter
- Flyers
- Förpackningar
- Foldrar
- Giveaways
- Grafisk design
- Kuvert
- Kataloger
- Magazine
- Mapper
- Mässa och Eventmaterial
- Mässväggar/Pop-up väggar
- Originalframställning
- Produktblad
- Profilverktyg
- Påsar
- Roll-ups
- Skyltar
- Tidningar/Tidskrifter
- Vepor
- Visitkort
- Logistik och hantering
- Adressprint

GETR

Reklambyrå och tryckeri | Snabbt | Prisvärt

Tel: 08-624 30 20

info@getr.se

www.getr.se

2019-2020

28 NOVEMBER, KL 18

Adelsö hembygdslag ordnar jultallrik med underhållning i Adelsö hembygdsgård.

Kostnad: medlem 150 kr, övriga 200 kr.

30 NOVEMBER, KL 11-16

Julmarknad i Uppgården och Hembygdsgården där Café Hovgården erbjuder tomte-lunch, blommor m.m. och Adelsö Evenemang hantverk, tomte och mycket mycket mera.

30 NOVEMBER, KL 11-16

Toftabutiken som håller öppet både i Tofta och Stenby har laddat med julprylar, julmys och mängder av heminredningsdetaljer.

30 NOVEMBER, KL 10-15

Adelsö Butik har kick-off för sin julmat med provsmakning och julmys.

1 DECEMBER, KL 11

Första Advent. Högmässa. Präst: Ann-Sofie Kamkar. Musiker: Anna Pihl Lindén, Thomas Nordqvist trumpet. Kören Kraftkällan sjunger. Adventskaffe i Hembygdsgården.

5 DECEMBER, KL 12

Julgröt med tillbehör och musikunderhållning i Adelsö hembygds gård ordnas av Adelsö-Munsö församling. Avgift 50 kr.

7 DECEMBER, KL 11-14

Adelsö hembygds lag ordnar tomteverkstad i Uppgården. Kom och tillverka dina julklappar, hårda som mjuka! Avgift: 50 kr. Ingen föränmälan.

7 DECEMBER, KL 17.15

Adelsö IF möter Järfälla IBK (C) i innebandy div 5 Västra i Mälaröhallen, Ekerö.

10 DECEMBER, KL 13

Flitiga Fingrar i Adelsö hem-

bygds gård. Handarbete och gemenskap, ingen kostnad och ingen anmälan.

19 DECEMBER, KL 14.15

Hembygds gården. Text och tanke. Samtal utifrån bibeltexter. Inga förkunskaper krävs. Dagens tema: Jesu födelse. Präst: Ann-Sofie Kamkar.

14 DECEMBER, KL 15 OCH KL 17

Birkakören har två julkonserter i Adelsö kyrka.

24 DECEMBER, KL 11

Samling kring julkrubban i Adelsö kyrka. Präst: Ann-Sofie Kamkar. Musiker: Anna Pihl Lindén. Sång: Malin Rickardsdotter Ahlin.

25 DECEMBER, KL 7

Julotta i Adelsö kyrka. Präst: Ann-Sofie Kamkar. Musiker: Anna Pihl Lindén.

26 DECEMBER, KL 13

Adelsö Evenemang, AIF och Kyrkan bjuder in till turneringen Annandagspingisen i Hembygds gården. Senaste anmälan är 12:45. Turneringen är öppen för alla som vill

spela pingis. Naturligtvis är alla som inte vill spela också välkomna. Fika och tilltugg finns att köpa.

6 JANUARI, TRETTONDAG JUL, KL 13-15

Julgransplundring i Hembygds gården arrangeras av Adelsö Evenemang och Kyrkan, som laddat med levande musik, tomte, godispåsar och fika.

21 JANUARI, KL 13

Flitiga Fingrar i Adelsö hembygds gård. Handarbete och gemenskap, ingen kostnad och ingen anmälan.

Tack!

TILL VÅRA ANNONSÖRER

Ett stort tack till annonsörerna i vår tidning. Tack vare annonsörerna kan det mesta av tryckningen betalas. Allt annat kring tidningen görs ideellt. Gynna gärna annonsörerna som gör det möjligt att ge ut Adelsönytt. ■

ANNONS-PRISLISTA

Välkommen att annonsera i Adelsönytt

Helsida: 1 600 kronor
Halvsida: 800 kronor
1/4-sida: 400 kronor

**GLÖM INTE ATT
 KOLLA PÅ ADELSÖS EGEN
 EVENEMANGSPORTAL**

www.adelso.se

där du hittar fler evenemang när öns föreningar spikat sina program för 2019-2020.

Ni är nöjda. Men vi nöjer oss inte än.

Sveriges mest nöjda kunder fyra år i rad.
Nu satsar vi på femte.

Johan Lind, 070-560 1981
johan.lind@lansfast.se

Fredrik Drougge, 070-560 1970
fredrik.drougge@lansfast.se

lansfast.se/ekero

Ekerö | Ekerövägen 53 | 178 34 Ekerö
08-560 360 00 | ekero@lansfast.se

Länsförsäkringar
Fastighetsförmedling

